

Lp Heidy Purga
Kultuuriminister
Kultuuriministeerium
Suur-Karja 23
15076 Tallinn

Teie 12.08.2026 nr 1-11/861-1
Meie 19.08.2026 nr 374

Arvamuse avaldamine kultuuriministri määruse "Riigi kultuuripreemiate suurus ja komisjoni töökord" eelnõu kohta.

Käesolevaga esitab MTÜ Eesti Esitajate Liit (EEL) Kultuuriministeeriumile omapoolsed seisukohad kultuuriministri määruse "Riigi kultuuripreemiate suurus ja komisjoni töökord" eelnõu osas.

1. Arvamus eelnõu § 2 lõike 2 osas

Eelnõu § 2 lõige 2 reguleerib olukorda, kus preemia kandidaatide üle hääletamisel ei saa ükski kandidaat komisjoni lihthäälteenamust. Sellisel juhul korraldatakse enim poolthääli saanud kandidaatide vahel teine hääletusvoor. Kui ka teises hääletusvoorus ei õnnestu komisjonil otsust vastu võtta, võib komisjoni esimees või teda asendav komisjoni liige otsustada muu hulgas kindla kandidaadi eelistamise või liisuheitmise kasuks.

EEL-i hinnangul jääb ebaselgeks, miks on olukorras, kus komisjonil ei ole õnnestunud kandidaadi suhtes vajalikku häälteenamust saavutada, komisjoni esimehele antud õigus eelistada kindlat kandidaati. Sisuliselt võimaldab selline lahendus komisjoni esimehel valida preemia saaja ka juhul, kui komisjon ise ei ole suutnud tema suhtes vajalikku häälteenamust saavutada.

Teiseks tundub, et liisuheitmine ei pruugi olla sobivaks otsustusmehhanismiks riigi kultuuripreemia määramisel. Arvestades, et preemia eesmärk on tunnustada väljapaistvat loomingulist tegevust või väljapaistvaid töid ning kandidaatide vahel valiku tegemine põhineb sisulisel hindamisel, jääb ebaselgeks juhuslikkusel põhineva otsustusviisi kasutamise põhjendus.

2. Seisukoht riigi kultuuripreemiate suuruse osas

Eelnõuga nähakse ette pikaajalise väljapaistva loomingulise tegevuse eest antava elutööpreemia suuruseks 64 000 eurot ning eelmisel kalendriaastal avalikkuseni jõudnud väljapaistvate tööde eest antava aastapreemia suuruseks 9600 eurot. Eelnõu seletuskirjas märgitakse, et preemiate suurusi ei muudeta ning need hoitakse eelnevate aastatega samal tasemel.

EEL soovib juhtida tähelepanu vajadusele hinnata riigi kultuuripreemiade suuruste ajakohasust ka pikemas ajalisel perspektiivis.

Kultuuri elutööpreemia suuruseks määrati juba 2008. aastal 1 000 000 krooni, mis eurole üleminekul vastas ligikaudu 64 000 eurole. Seega pärineb eelnõus kavandatud 64 000 euro suurune preemia sisuliselt 2008. aastast ning selle reaalkaalu ei ole ligi kahe aastakümne jooksul toimunud hinnatõusu arvestades ajakohastatud. Ka 9600 euro suurune aastapreemia lähtub varasemast 150 000 krooni suurusest preemiast.

Vaadates kultuuripreemiade suuruste kujunemist ajalooliselt, on näha, et nende muutmine toimub väga pikkade ajavahemike järel. Seetõttu leiame, et preemiade suuruse kehtestamisel ei tuleks lähtuda üksnes tänasest olukorrast, vaid arvestada ka sellega, et käesoleva määrusega kehtestatavad summad võivad jääda kehtima paljudeks aastateks. Kui preemiade suurus ei ole kavas regulaarselt üle vaadata, peaks nende määramisel arvestama mõistlikus ulatuses ka raha väärtuse ja üldise hinnataseme muutumisega lähiaastatel.

Preemiade suuruse ajakohastamise vajadust ilmestab ka aastapreemia võrdlus töötasu alammääraga. 2026. aastal on töötasu alammäär täistööajaga töötamise korral 946 eurot kuus ehk 11 352 eurot 12 kuu kohta. Eelnõuga kavandatud 9600 euro suurune riiklik kultuuri aastapreemia on seega juba praegu väiksem kui töötasu alammäär teeniva inimese 12 kuu brutotöötasu.

EEL-i hinnangul tekib seetõttu küsimus, kas 9600 euro suurune preemia väljendab tänases majanduslikus olukorras veel piisavalt selle tunnustuse kaalu ja tähendust. Riigi kultuuripreemia on kõrgetasemeline riiklik tunnustus väljapaistva loomingulise tegevuse eest ning ka selle rahaline väärtus peaks olema tunnustuse tähenduse ja väärikusega kooskõlas.

Mõistame vajadust piirata riigi kulutuste kasvu ja suhtume sellesse eesmärgi mõistvalt. Samas leiame, et riigi poolt väljapaistvatele loovisikutele antava tunnustuse suurus peaks olema riikliku tunnustuse väärtuseline. 2008. aastal oli 1 000 000 krooni suurune elutööpreemia kahtlemata märkimisväärne ja kaalukas tunnustus. 2027. aastal ei ole ligikaudu samale nominaalsele väärtusele vastav 64 000 euro suurune preemia oma ostujõult enam võrreldav tollase tunnustusega.

Võrdlusena võib välja tuua, et olümpiamängudel kuldmedali võitnud sportlasele on ette nähtud 100 000 euro suurune preemia. EEL-i hinnangul võiks kogu loometööd ja pikaajalist väljapaistvat panust tunnustav riigi kultuuri elutööpreemia olla vähemalt sarnases suurusjärgus.

Eeltoodut arvestades palume eelnõu menetlemisel hinnata, kas riigi kultuuripreemiade seniste suuruste muutmata jätmine on põhjendatud või vajavad preemiade suurused vahepeal toimunud hinnatõusu, raha ostujõu vähenemist ning preemiasummade eeldatavat pikaajalist kehtivust arvestades ajakohastamist.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Urmas Ambur
tegevdirektor